

תתחבר לכלל ישראל ותבטל עצמך לכלל, שזו ההצלה עבורו.

ונרמז במאחז"ל (ע"ז ד:): לא חטאו ישראל אלא להורות תשובה לרבים, פי' אפילו אם הפגם הוא רבים, בכלל ישראל, הן כלפי הקב"ה, שחטא העגל ניתק את כלל ישראל מהקב"ה, והן בתוך כלל ישראל עצמו נהיה פירוד, כי כל החיבור והאחדות של כלל ישראל הם מתוך שכולם מאוחדים בלב אחד להשי"ת, וכיון שסרו מאחרי ה' ונתנתקו מהשי"ת נהיה פירוד בכלל ישראל ונפגם כח הרבים. ולא חטאו ישראל אלא להורות תשובה לרבים, להורות שגם אז מועלת תשובה.

התיקון ע"י כללות ישראל, הן במה שנוגע לכלל ישראל שכאשר העולם של כלל ישראל הוא בשלמות, הן כלפי שמיא והן מה שמאוחדים יחדיו זה עם זה, הרי זה מביא את הגאולה. וע"כ רואים שיש התגברות היצה"ר ביותר על עצם ענין האחדות של כלל ישראל להטיל פירוד ביניהם, לפי שכח הכלל ישראל הוא כח עליון נצחי. והן בנוגע לתיקון של כל יחיד, אל תהי רשע בפני עצמך, שיבטל עצמו לכלל ישראל. וכמו שמבאר שם הנועם אלימלך לפ"ז דלכן אומרים קודם כל מצוה בשם כל ישראל, כי איך יכול יהודי לגשת לקיים מצוה באבריו לאחר שחטא בהם, ורק ע"י שכולל את עצמו בכלל ישראל ששם אין חטא ופשע, עי"ז הוא יכול לקיים את המצוה.

הם את ישראל מהקב"ה, וע"כ גזר עליהם הקב"ה את כל הגזרות החמורות, ומשה רבינו ביטלם בתפילותיו. והענין ה', שכלל ישראל נבנה ע"י האחדות של כלל ישראל שהם מאוחדים בינם לבין עצמם, שע"ז היא המצוה ואהבת לרעך כמוך, דכאשר ישראל מאוחדים בלב אחד כאיש אחד מתקיים הכח של כלל ישראל. וכאשר נהיה ח"ו פירוד באחדות של כלל ישראל הר"ז פגם בכלל ישראל. וכמו שיש חטאים בין ישראל למקום הפוגמים בכלל ישראל מחמת שכלל ישראל מתנתק מהקב"ה, כך פירוד בין ישראל עצמם פוגם בכלל ישראל. וזה היה ענין החטא של קרח שנתנתקה עדה שלמה מכלל ישראל ונהיה פירוד בכלל ישראל.

וזוהו בי' מאחז"ל (יומא ט:): בית ראשון חרב מפני שהיו בו ע"ז ג"ע ושפ"ד, דחטאים אלו הם החמורים ביותר, ופגמו בכלל ישראל מחמת שניתקו את ישראל מהקב"ה, וע"כ חרב ביהמ"ק. ובית השני חרב מפני שנאת חנם, דאף שאין זה אלא איסור לאו דלא תשנא את אחיך בלבבך, ומדוע נחרב ביהמ"ק עבור זה. אלא שע"י שנאת חנם נהיה פירוד בכלל ישראל ונתבטל הכח של כלל ישראל. ועל זה אמרו שם חז"ל, ראשונים שנתגלה עוונם נתגלה קיצם אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם, כי הפגם של פירוד בתוך כלל ישראל הוא חמור עד מאד, עד שלא נתגלה קיצם: וצדיקים אמרו על מאחז"ל (אבות פ"ב) אל תהי רשע בפני עצמך, אפילו אם הנך רשע רח"ל אל תהי בפני עצמך,

הראני נא את כבודך

ה' יביט, ומה ענין הבקשה הראני נא את כבודך והתשובה לא תוכל וגו'. עוד צ"ב מה שמשרע"ה בחר לבקש את הבקשה של הראני נא את כבודך דוקא בזמן הזה כאשר ישראל היו בתכלית שפל המצב לאחר חטא העגל, וברש"י פי' שראה כי עת רצון עתה, אך הלוא היו עוד עתים של רצון ומדוע

ויאמר הראני נא את כבודך. ויאמר לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי וגו' וראית את אחורי ופני לא יראו. המפרשים נתקשו דהלוא כבר הגיע משה למדרגה זו, כמד"כ בפרשה זו ודבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו, וכתוב (במדבר יב) פה אל פה אדבר בו ותמונת

בחר דוקא בזמן כזה. וכעין זה צ"ב בבקשת ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה, ופירש"י, שלא תשרה שכינה באומות העולם ולא יהיו בהם נביאים, מדוע גם בקשה זו בקש דוקא בזמן כזה שישראל נמצאים כה בשפל המצב.

וי"ל דבקשתו ושאלתו של משה הראני נא את כבודך היתה, הראני נא איזה כבוד שמים נהיה מכל הפרשה של חטא העגל, לאחר ההתגלות הגדולה שהיתה בקבלת התורה שנפתחו כל הז' רקיעים וראו הכל שאין עוד מלבדו כמ' אתה הראת לדעת וגו' ולאחר כ"ז נפלו בחטא העגל, איזה כבוד שמים יצא מזה. ואף שהיה להם בחירה, הרי כבר נאמר ואתה הסכות את לבם אחורנית, שע"פ מה דאיתא בספ"ק הוא אפילו בענינים שיש בהם בחירה, ובמיוחד בענינים הנוגעים לכלל ישראל, שלא יתכן שעשו דבר כזה שהוא בהחלט נגד רצון ה', וודאי שאתה הסכות לבם אחורנית למען תכלית הידועה לו ית', וע"ז בקש משה הראני נא את כבודך, איזה כבוד שמים נהיה מזה. וי"ל בזה ביותר כמש"כ בספ"ק דברת שלמה בפרשה זו, לבאר מה שאמרו חז"ל (יומא פו:): דבתשובה מאהבה זדונות נעשין לו כזכויות ובתשובה מיראה רק כשגגות, שענינו עד"מ לאב שהלביש את בנו במלבושי יקר ותפארת, והזהירו מאד שילך בדרך הסלולה והנקיה, שאם ילך בדרך עקלתון שם יש בורות מלאי בוץ ושינופת עלול הוא ליפול ולהתלכלך ולהשחית את בגדיו היקרים. וכאשר הבן לא שמע בקול אביו ונפל ונתלכלך והשחית את בגדיו, הגה יש ב' סוגי ילדים. הבן שאינו חכם כל פחדו שלא יכעס אביו עליו ויענישהו, והוא הולך ובוכה לפני אביו על מה שעולל, והאב בראותו שהוא מתחרט צועק עליו מעט ואח"כ נרגע וסולח לו. וזהו ענין זדונות נעשין לו כשגגות. אכן הבן החכם, אינו דואג רק ע"ז שאביו יצעק עליו, אלא בעיקר כואב לו מה שטינף והשחית לגמרי את מלבושיו הנאים, והריהו בוכה במר נפשו לאביו, איך הנחת לי להתלכלך כל כך, אתה הרי ידעת שאני ילד ואין לי שכל והיה לך למנוע בעדי מללכת לשם. ואז כשהאב רואה את צער הבן, הוא זה שמתחיל לפייס, ומבטיח לבנו שיכבס את בגדיו,

והבן שאינו נרגע ממשיך לבכות עד שהאב מבטיח לו שיקנה לו מלבושים חדשים. וכשהבן בשלו איך זה הנחת לי ליפול ולהתלכלך כל כך, אביו עוד מבטיח לו שיקנה לו הרבה מתנות, כי אין דרך להרגיעו רק ע"י שימלא רצונו. וזהו פי' זדונות נעשין לו כזכויות, שהעושה תשובה מאהבה אינו יכול להירגע מרוב מרירות לבו על עונותיו, ומוכרחים כביכול להעניק לו זכויות ולמלא כל משאלותיו כדי לפייסו. עד"ז י"ל בקשתו של משה הראני נא את כבודך, לאחר שהקב"ה כבר נתן לו את כל מה ששאל, כמ"ד וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו, חזר ובקש ונפלינו אני ועמך שלא תשרה שכינתך באומות העולם, וגם בקשה זו נתמלאה, כמד"כ גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה, ופירש"י שלא תשרה שכינתי עוד על הגוים, ואין דבריו של בלעם ע"י השראת השכינה ממש. וגם אחרי זה שנתמלאו כל בקשותיו, חזר עוד ושאל הראני נא את כבודך, איך זה הנחת לכלל ישראל ליפול לשאול תחתית.

ותשובת הקב"ה לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי, היינו דענינים אלו גבוה מעל גבוה הם, וכבשי דרחמנא שאין ילוד אשה ואפילו משרע"ה יכול להשיגם. כל תכלית הבריאה היא נסתרת בבחי' וראית את אחורי ופני לא יראו, וראית את אחורי היינו בחיצוניות, יהודי יכול לדעת את שענינו רואות ומשיגות, מה עליו לעשות, מהו רצון ה' וכבוד ה', ומהו חילול השם ח"ו. אבל פני לא יראו, עומק פנימיות הענינים מהו רצון ה' וכבוד ה', ומהי התכלית של כבוד ה' העולה מכל הבריאה אפילו מהנפילות והחטאים, זאת אין ילוד אשה מסוגל להשיג.

ובעוד אופן י"ל בקשתו של משה הראני נא את כבודך, שבקש על גילוי כבודו ית' בעולם, כי ישראל היו אז בשפל המצב מאד, וכת הטומאה התגבר ביותר מחמת חטא העגל. וכל זה לאחר השיא של התגלות כח הקדושה בעולם בקבלת התורה. וכמו שנאמר אני אמרתי א' אתם ובני עליון כולכם, שלאחר הגילוי הגדול הזה היה ראוי כבר להיות עולם התיקון, ואכן כאדם תמותון, מחמת חטא העגל

בעבודת ה', בלי שיראה המות נגד עיניו, וכן אמרו חז"ל (ברכות סג:) אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה, כי לא יראני האדם וחי. זו דרכו של העולם הזה, שדוקא מתוך ההעלם וההסתר, שלא הולך כלום בכללות ובפרטות וצריך להמית עצמו, מתוך כך יגיעו להשי"ת.

ורק כשנזכה לעולם התיקון בו יתקיים ונגלה כבוד ה', אז יבינו איך כל ההסתרים הם שהובילו אל הגילוי, ושמהלעדיהם לא היו יכולים להגיע לגילוי של עולם התיקון. וכמאמר צדיקים עה"פ בשו"ב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים, כיוסף בעל החלומות, שכאשר יוסף היה שרוי בחשכות לא היה ניתן להבין בשו"א את כל פרשת מכירתו ע"י אחיו וירידתו למצרים, הכל היה מחוץ לתחום ההשגה של ילוד אשה. ורק כאשר הגיע לגדולה אז ראו שהכל היה לטובה להביא אותו אל המלכות והממשלה. כמ"כ בשו"ב ה' את שיבת ציון, כאשר יגיע עולם התיקון נהיה כיוסף בעל החלומות, שאז יראו ויבינו איך כל הצרות שעברו על ישראל הם שהובילו והכשירו לקראת הגילוי הזה, ולולא זאת לא היו יכולים להגיע לעולם התיקון. ואותו דבר גם במה שנוגע להסתר כבוד שמים בכללות, אז יבינו את כל ענין ההסתר, שכלי זה לא היה קיום לבריאה, והכל הוביל לעולם התיקון.

וזה הענין שכל הבריאה קבועה בסדר של העלם והסתר, עד שצדיקים אמרו שיהודי שעניניו מתנהלים בטוב, הן בגשמיות, ואפילו בעבודת ה', שמצליח בתורה ותפלה ונשמר בקדושה בלי נסיונות, צריך הוא להתבונן היטב בעצמו היכן הוא נמצא בעולם, איך יתכן שהולך לו, והאם אין זה מעשה בעל דבר, וכמאחז"ל (חגיגה ה.) כל שאינו בהסתר פנים אינו מהם. וזה היה הגילוי של וראית את אחורי לפני לא יראו, שתכלית הבריאה היא וראית את אחורי, לשבר את כל המצבים של דינים וקליפות בחי' אחורי, ולהגיע להשי"ת מתוך ההעלם וההסתר, זה תפקידו של יהודי בעולמו.

שנפלו מכל המדרגות שלהם. ולכן בקש משרע"ה הראני נא את כבודך, שיתגלה כבוד ה' בעולם. שאם עד עתה שכח הקדושה היה בתוקפו, היו יכולים לעבוד להשי"ת גם מתוך הסתר, הרי עתה שהטומאה נתגברה בקש משה הראני נא את כבודך שיתגלה כבוד ה' לעין כל. דהנה כל הנהגת העולם היא באופן של הסתר, וכל' הכתוב (תהלים עג) הנה אלה רשעים ושלי עולם השגו חיל, הן בכללות הבריאה שמרבית העולם גויים ודרכם צלחה, והן בכלל ישראל הרשעים השגו חיל, ואילו יהודי שרק רוצה להיות ירא ה' ולעבוד להשי"ת אצלו הכל מתנהל כנגדו להטותו מדרכו. ומשה בקש על זאת דוקא בשפל מצבם המיוחד, שאינם מסוגלים לשאת ההסתרים, הראני נא את כבודך שלא יהיה הסתר כה מוחלט בעולם. וזהו ג"כ ענין בקשתו ונפלינו אני ועמך שלא תשרה שכינתך באו"ה, כי כאשר הקב"ה משרה שכינתו על הגוים הר"ז הסתר לישראל, שלא ידמה ח"ו שהקב"ה מסכים עם הסט"א. ואם בקשתו זאת נתמלאה, אך על עיקר בקשתו שיתבטל ההסתר לגמרי ויתגלה כבוד שמים בעולם, עליה השיב לו הקב"ה, לא תוכל לראות את פני כי לא יראני האדם וחי וראית את אחורי לפני לא יראו, כי זו תכלית הבריאה שדוקא מתוך הסתר, ודוקא כששום דבר אינו מצליח בידו והכל כנגדו, מתוך זה יגיע יהודי להשי"ת. שזהו ענין וראית את אחורי לפני לא יראו. וענין זה הוא מכבשי דרחמנא שאין ילוד אשה מסוגל להשיגו, ואפילו משרע"ה לא השיג דעת עליון בזה מדוע באמת תכלית רצונו ית' כי דוקא מתוך הסתר יגיע יהודי להשי"ת. וע"כ לא נענה משה בזה, אף ששאר בקשותיו נתמלאו, כי זהו תכלית רצונו ית' בהנהגת הבריאה. וכמאמר צדיקים ש"עולם" הוא מלשון העלם, שהעולם הזה הוא בתכלית ההעלם ואין רואים בו את כורא כל העולמים, שענין זה הוא תכלית הבריאה שמתוך ההעלם וההסתר יגיע יהודי להשי"ת, ואילו היה מאיר כבודו ית' בעולם לא היתה מתקיימת התכלית הזאת. וכמאמר מרן הס"ק מלכו"בין זי"ע עה"פ (תהלים פט) מי גבר יחיה ולא יראה מות, מי יכול להגיע למשהו של חיות